

УДК: 1:316.4

ОСОБИСТИЙ ІНТЕРЕС ТА ЙОГО РОЛЬ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

О. Сабірзянова, група КІ-23

Науковий керівник: **З. Стежко**, канд. філос. наук, доцент
Центральноукраїнський національний технічний університет

У кожної людини є свої прагнення, цілі, мрії – те, що рухає нею вперед. У центрі цих прагнень зазвичай знаходиться особистий інтерес. Це поняття є надзвичайно важливим як у повсякденному житті, так і в ширшому – філософському – контексті. Філософи з давніх часів розмірковували над питанням: чим є особистий інтерес – джерелом чи головною рушійною силою окремих людських вчинків та розвитку всього суспільства. Наприклад, представники гедонізму вважали, що метою життя є прагнення до задоволення, а отже – до особистої вигоди. У той же час філософи-альтруїсти стверджували, що справжнє благо можливе лише тоді, коли людина діє в інтересах інших.

Сучасна соціальна філософія прийшла до висновку, що основним *джерелом* розвитку суспільства виступають суспільні суперечності, які базуються на філософському принципі протиріччя. Принцип протиріччя є тотальним, він «...accompanies every human action and is a reflection of the contradictivity of use in all its aspects: economic, political, legal, moral» (1, 82). Пріоритетну роль відіграють суперечності власності (економічна сфера) – саме вони визначають всі інші суспільні суперечності, а їх розв'язання є основним джерелом розвитку і в інших сферах: соціальній, політичній та духовній. Такий соціальний процес триває від первісного до сучасного цивілізованого суспільства.

А *рушійними силами* суспільного прогресу є діяльність людей з їх спонукальними мотивами – потребами та *інтересами*. Зміст інтересу визначається тим, у якій мірі соціальні умови життя забезпечують потреби людини. Якщо суспільний лад задовольняє потреби, в інтересах людини його зміцнювати і навпаки. Інтерес існує об'єктивно, незалежно від того, усвідомлений він чи ні. Саме усвідомлення інтересу перетворює його на головну рушійну силу діяльності людей. При цьому матеріальний інтерес, тобто відносини власності, є пріоритетною причиною, яка поєднує людей у різні соціальні спільності чи роз'єднує їх. Але тут необхідно підкреслити специфіку глибинного зв'язку рушійних сил та джерел розвитку суспільства: *причиною розвитку є не сам по собі інтерес, а суперечність між ним та неможливістю реалізувати його в даний момент*.

Потреби, інтереси, мотиви існують не відокремлено, вони «переплавлені» в духовне життя кожної особистості» (2, 168). І саме цей «сплав» спонукає людину діяти певним чином для досягнення власного блага, задоволення потреб, реалізації власного потенціалу, потенціалу суспільних угруповань та всього суспільства.

У повсякденному житті, у сфері здорового глузду прийнято виправдовувати – і поважати – лише інтерес власний; особисті інтереси інших людей чи груп часто піддаються критиці, навіть агресивній. Проте важливо розуміти, що особистий інтерес – це не завжди егоїзм. Часто він може включати турботу про близьких, бажання бути корисним суспільству або розвивати власні здібності не лише заради себе, а й для спільного добра. У сучасному світі, де людина стикається з безліччю варіантів вибору, усвідомлення власного інтересу допомагає орієнтуватися в складних життєвих ситуаціях, приймати прийнятні рішення для себе і для інших та формувати індивідуальну систему цінностей.

В орієнтації особистого інтересу на оптимізацію власного життя та життя суспільства велике значення має розвиток *критичного мислення*, яке формується філософією. Осмислення філософських принципів сприяє формуванню внутрішньої мотивації, наприклад, на рішення

відповідальні, а не свавільні, на необхідність врахування *глибинних* причин проблемних ситуацій тощо. Людина, яка розуміє, що саме для неї є цінним, здатна свідомо обирати свій життєвий шлях, не піддаючись тиску (прямому чи витонченому) ззовні. У цьому контексті філософія дає змогу глибше замислитися над сутністю власних бажань і дій

Сократ говорив: «Пізнай самого себе, і ти пізнаєш весь світ» – ця думка цілком стосується теми інтересу – як особистого, так і спільних інтересів угруповань. Щоб діяти згідно з ним, потрібно перш за все зрозуміти себе: свої потреби, переконання, сильні та слабкі сторони. Без цього особистий інтерес може бути нав'язаним ззовні або спотвореним соціальними установками.

Інший видатний мислитель, Джон Локк, вважав, що людина від природи є істотою розумною, яка прагне щастя, і саме особистий інтерес допомагає їй у цьому прагненні. У своїй праці він підкреслював, що свобода вибору та самореалізація – це базові засади людського існування.

Також варто згадати Адама Сміта, який стверджував: «Не від доброзичливості м'ясника, пивовара чи пекаря ми очікуємо нашої вечері, а від того, що вони дбають про власні інтереси».

Цей вислів яскраво демонструє, як особистий інтерес може стати основою для розвитку економічних та соціальних відносин, не вступаючи в суперечку при цьому загальному благу.

Отже, особистий інтерес – це не лише вроджена властивість людської натури, а й потужний механізм для досягнення гармонії із собою та світом. Проте для цього його потрібно усвідомити, осмислити й спрямувати в конструктивне русло.

Список літератури

1. Andrii Kyrychenko, Zoya Stezhko. The principle of contradiction in scientific and pedagogical research on AI (methodological aspect). Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. №53, 2024. С. 78-85. <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.53.9>
2. Стежко З. В. Філософія в короткому викладі. Вид. 2-е, доп. - Кропивницький: 2020. – 187 с. <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/10464>